

Sygn. akt V CSK 642/13

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej [...] w G.
przeciwko Zarządowi [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
o ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 lipca 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 18 kwietnia 2013 r., sygn. akt V ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powódka Wspólnota Mieszkaniowa [...] w G. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 kwietnia 2013 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 24 października 2012 r., którym oddalono powództwo o ustalenie nieważności umowy o zarządzanie wiążącej ją z Zarządem [...] spółce z o.o. w G. w okresie od 1 kwietnia 2002 r. do dnia 31 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Cel ten może być osiągnięty jedynie poprzez powołanie i wykazanie istnienia przesłanek umożliwiających jego realizację. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej sprawie, nawet gdyby rzeczywiście wystąpiły.

Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub oczywista zasadność skargi i przyjmuje ją do rozpoznania jeżeli spełniona zachodzi przynajmniej jedna z nich. Art. 398⁴ § 2 k.p.c. zawiera wymóg przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, który umożliwiać ma ocenę, czy w danym przypadku istnieją powołane przyczyny. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka podniosła, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na potrzebie rozstrzygnięcia, czy legitymowany czynnie ma każdorazowo interes prawny w ustaleniu bezwzględnej nieważności umowy (art. 58 § 1 k.c.) w powództwie wytoczonym w oparciu o art. 189 k.p.c. przeciwko legitymowanemu biernie pozwanemu, w związku z obowiązkiem Sądu brania pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy bezwzględnej nieważności czynności prawnej oraz czy sąd może odmówić w procesie o ustalenie badania tej nieważności i wydania wyroku deklaratoryjnego, gdyż w wypadku oddalenia powództwa może dojść do pośredniego sanowania takiej umowy i zrównania jej z umową ważną.

W ocenie Sądu Najwyższego powyższe przyczyny nie usprawiedliwiają przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanej do rozpoznania. Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc problemu, który wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna nawiązywać do przesłanek przedsądu, a ponadto zawierać odrębne, pogłębione motywy wskazujące na istnienie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Już tylko z tych względów wskazane zagadnienie prawne nie może ograniczać się do potrzeb związanych z rozstrzygnięciem przedmiotowego sporu.

Uzasadnienie wniosku zawiera sumaryczne zestawienie obszernego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego powództwa o ustalenie, ale nie potwierdza istnienia rozbieżności tego rodzaju, które wymagałyby jego weryfikacji

lub potrzeby rozwiązania nowego problemu, który ujawniłby się w praktyce stosowania prawa. Przypomnieć należy, że przepis art. 189 k.p.c. ma charakter normy prawa materialnego i procesowego, powództwo o ustalenie prawa lub stosunku prawnego jest elementem systemu ochrony prawnej, ale jego przedmiotem nie jest roszczenie procesowe. Odróżnić w związku z tym należy skuteczność i zasadność jako przesłanki merytoryczne powództwa o ustalenie. Przesłankami skuteczności są okoliczności decydujące o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że istnieje dane prawo lub stosunek prawny. Należą do nich interes prawny i legitymacja procesowa rozumiana samodzielnie. Ich wystąpienie umożliwia przystąpienie do badania prawdziwości twierdzeń powoda, czyli zasadności powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00, nie publ.). Przesłanką zasadności powództwa, decydującą o możliwości jego uwzględnienia, jest zgodność twierdzeń powoda ze stanem rzeczy.

Co do zasady interes prawny powinien być badany w granicach wyznaczonych potrzebą udzielenia wskazanej ochrony i wyprzedzać badanie istnienia prawa (stosunku prawnego) objętego twierdzeniem powoda. Pojęcie interesu prawnego w rozumieniu powołanego art. 189 k.p.c. było przedmiotem szeregu wypowiedzi w orzecznictwie sądów i doktrynie prawniczej. Zgodnie przyjmuje się, że oznacza on potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej w jakiej powód się znajduje, a występuje w szczególności wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich kwestionowania, zatem gdy zachodzi swoista potrzeba ich potwierdzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1972 r. III CRN 607/71, OSN 1973, nr 4, poz. 64). Powództwo o ustalenie ma charakter celowy, stąd interes prawny powinien być rozumiany elastycznie, z uwzględnieniem szeroko pojętego dostępu do sądu w celu zapewnienia należytej ochrony prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1997 r., II CKU 7/97, niepubl., z dnia 4 lutego 1999 r., II CKN 804/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 171, z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02, niepubl., z dnia 30 października 2008 r., II CSK 233/08, niepubl., z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, niepubl., z dnia 18 marca 2011 r., III CSK127/10, niepubl.). Prowadzi to do jednoznacznie

zaakceptowanego w judykaturze wniosku, że zarzut wyłączenia interesu prawnego w dochodzeniu ustalenia z uwagi na konkurencyjny środek ochrony prawnej w postaci powództwa o zasądzenie każdorazowo należy oceniać z odniesieniem do okoliczności indywidualnej sprawy. Tym samym nie jest możliwe sformułowanie w tym zakresie uogólnienia, do czego zmierza skarżąca Wspólnota w przedstawionym zagadnieniu prawnym. Przypomnieć również należy, że problem interesu prawnego w ustaleniu nieważności czynności prawnych był już przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego (por. uchwała z dnia 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14; wyrok z dnia 27 sierpnia 1976 r., II CR 288/76, OSNCP 1977, nr 5-6, poz. 91).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wniosek pozwanej o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego dotyczył jedynie postępowania rozpoznawczego, stąd nie wymagał wydania orzeczenia na etapie postępowania o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[aw]